

Změny daňových mixů zemí Evropské unie v důsledku krize[#]

Květa Kubátová – Aneta Borůvková***

Článek se zabývá otázkou, zda finanční krize, která vznikla v roce 2008 ve Spojených státech amerických a postupně se přelila do celého světa, způsobila změnu ve struktuře daňových příjmů států Evropské unie. Daňová politika Evropské unie i členských zemí reagovala na krizi různými způsoby, uplatňovala se fiskální politika expanzivní i restriktivní, a jako reakce na krizi byla přijímána různá opatření i v rámci daňové struktury (daňových mixů). Typická pro tuto daňovou politiku je mj. diferenciace přístupů u jednotlivých členských zemí a změny politiky během krize v čase (ke změnám v daňových zákonech v jednotlivých letech v zemích EU viz např. EC (2010a) a EC (2011)).

Cílem článku je ověřit, zda se v období krize 2008/2009 oproti předkrizovému období 2006/2007 statisticky významně změnily průměrné podíly hlavních skupin daní v zemích EU, a zda vývoj v daňových mixech odpovídal záměrům daňové politiky.

Vzájemný vztah mezi daněmi a krizí

Vzájemný vztah mezi daněmi a krizí je potřeba nahlížet ze dvou stran: jak se krize automaticky projeví na daňové zátěži HDP a její struktuře a jak daňová politika mění daně v reakci na krizi. V prvním případě mohou daně hrát poměrně důležitou stabilizující roli jako automatické stabilizátory, mělo by dojít k automatickému poklesu daňové kvóty a změně struktury daní ve prospěch daní méně pružných. V případě reakce vlády na krizi jsou zaváděna diskreční opatření jako forma aktivní proticyklické fiskální politiky, takže opět pokles daňové kvóty a podílu pružných daní. V současné krizi, kdy se finanční krize přelila do veřejných rozpočtů formou krize fiskální, můžeme ale také sledovat opačné trendy daňové politiky směrem k fiskální restriktivní politice. V tom případě vlády zvyšují sazby daní a rozšiřují jejich základy, a to mnohdy již bez ohledu na pružnost či nepružnost konkrétní daně (přehled změn daňových zákonů zemí EU v období krize viz např. EC (2010a); EC (2011) a EC (2012a)).

Platí, že čím progresivnější je daňový systém, tím lépe provádí automatickou stabilizaci. Díky progresivnímu daňovému systému je disponibilní důchod méně kolísavý a tím se tedy snižují výkyvy v HDP.

Co se týká síly automatických stabilizátorů, ze statistiky OECD vyplývá, že se projevuje zejména na příjmové straně státních rozpočtů. Nejvíce zkoumanou oblastí z makroekonomického hlediska je vazba síly automatických stabilizátorů na celkovém poměru daní k HDP (tedy daňovém zatížení). Obecně se síla stabilizace zvyšuje při zvyšujícím se poměru daní k HDP, ale samozřejmě existuje určitá hranice (dle Debrun – Kapoor (2010) se jedná o hranici kolem 40 %, nad níž by další nárůst na působení stabilizace nebyl relevantní). V rámci EU je poměr daní k HDP poměrně vysoký a tak by tedy další zvyšování ve většině zemí nepřinášelo větší stabilizační efekt ba naopak, vyšší daně k HDP by mohly mít negativní dopad na růst. Negativní

[#] Článek je zpracován jako jeden z výstupů výzkumného projektu *Vliv daňových a výdajových nástrojů na mikroekonomickou a makroekonomickou efektivnost*, registrovaného na VŠE v Praze pod evidenčním číslem IGA VŠE č. F1/30/2010.

* Prof. Ing. Květa Kubátová, CSc. – profesorka; Katedra veřejných financí, Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze, nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3; <Kubatova@vse.cz>.

* Bc. Aneta Borůvková – studentka magisterského studia; Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze, nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3; <xnova41@vse.cz>.

dopad by mohl být zejména u daní z příjmu fyzických a právnických osob). Statistiky OECD, EU i IMF pracují s předpokladem, že skupina automatických stabilizátorů je tvořena daněmi a podporou v nezaměstnanosti (např. studie Darby – Melitz, 2008). Za automatické stabilizátory jsou považovány zejména progresivní osobní daně a daně z důchodů korporací, dále to jsou pojištění v nezaměstnanosti a další sociální pojistné (viz např. James – Nobes, 2006).

Z uvedeného plyne, že na celkovou stabilizační sílu daní má vliv daňový mix a že vlivem krize se mix mění. Daně, jejichž výše je odvozena od výše příjmu, stabilizují disponibilní příjem více, než daně, které jsou fixní. Darby a Melitz (2008) odhadují pro skupinu zemí OECD, že 60 % stabilizace prostřednictvím daňového systému vychází z přímých daní plynoucích z domácností, 30 % z dalších přímých daní a zhruba 10 % je ze systému sociálního pojištění. Nepřímé daně zde nehrají de facto vůbec žádnou roli. Nicméně změny v automatické stabilizaci, které mohou být způsobeny změnami v daňové struktuře, nejsou nikterak velké.

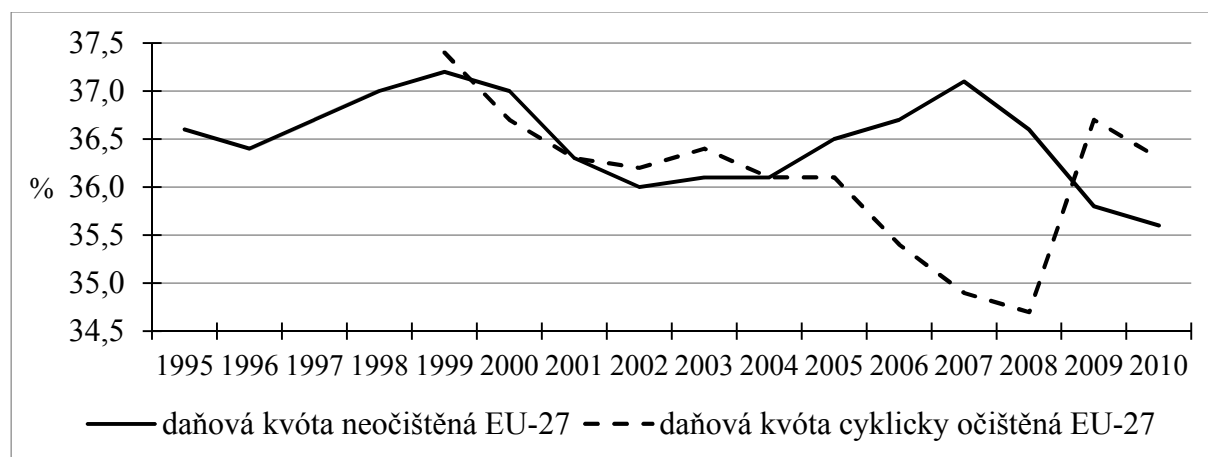
Daňové výnosy v zemích Evropské unie

Evropská unie patří mezi oblasti s vysokým daňovým zatížením. Zatížení je zde vyšší než v jiných vyspělých ekonomikách, např. v Japonsku, ve Spojených státech amerických. Vysoký poměr daní na HDP se vyskytoval již v 70. letech minulého století a to zejména díky silnému postavení veřejného sektoru v národním hospodářství. Tento trend pokračoval i nadále. Po roce 1990 sehrála v procesu konsolidace svoji roli nejprve Maastrichtská smlouva a pak již zmíněný Pakt stability a růstu. Tyto dokumenty tlačily na snižování daňového zatížení v rámci společenství. Prostřednictvím těchto dokumentů docházelo a dochází buď k poklesu veřejných výdajů, nebo některé státy volí cestu vyšších daní tak, aby byly splněny podmínky vyplývající ze smluv.

Daňové zatížení v rámci EU také vyplývá z toho, že oblast jako celek má nejpropracovanější systém sociálního zabezpečení, a tak není možné, aby konkurovala jiným státům, které systém takto propracovaný nemají. V rámci EU existují značné rozdíly mezi jednotlivými státy. Například na Slovensku činila celková míra zdanění 29,7 % k HDP a v Dánsku 49,5 %.

Vývoj průměrné daňové kvóty mezi lety 1999 – 2010 ve státech EU znázorňuje Obr. 1.

Obr. 1: Vývoj cyklicky očištěné a neočištěné průměrné daňové kvóty, EU-27, v % HDP

Zdroj dat: Eurostat (2012), vlastní úprava, nevážený aritmetický průměr.

Pokud průměrnou daňovou kvótu očištíme o vlivy cyklu, má až do roku 2008 klesající tendenci. V roce 2008, kdy se na daňových příjmech poprvé projevil vliv celosvětové finanční krize, nastal zlom. Tento zlom byl velmi prudký a svoji roli v tom hrál i vývoj HDP.

Právě z důvodů fluktuace HDP budou následující analýzy daňových mixů řešeny bez závislosti na velikosti HDP, čili výnosy jednotlivých daní v daňových systémech nebudou vztaženy k HDP, ale k celkovým daňovým příjmům země.

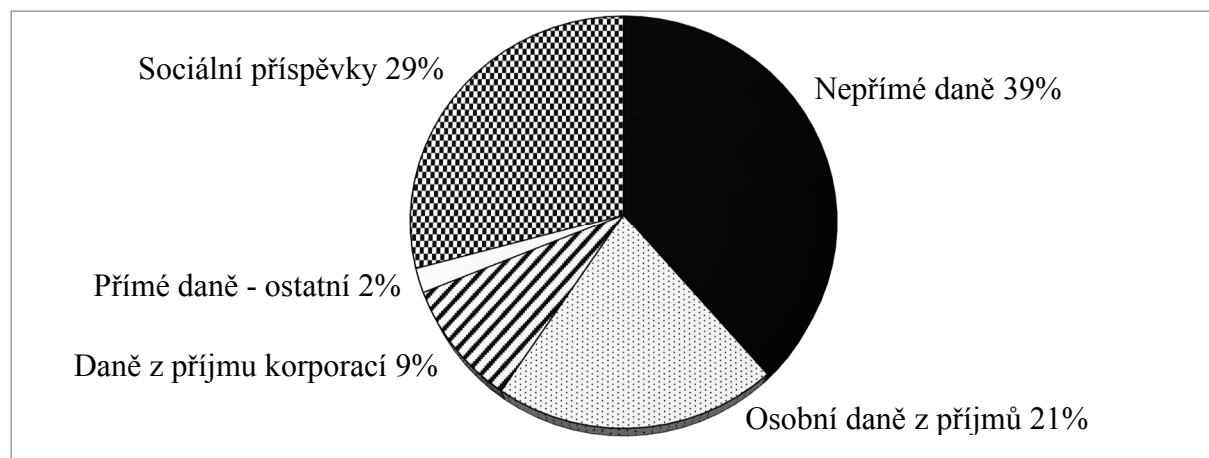
V daňovém mixu dělíme daně podle typu, nikoliv podle ekonomické funkce. Třídění vychází z ESA 95 na daně přímé, nepřímé a sociální zabezpečení. Daně přímé budou dále členěny na osobní důchodové daně a daně ze zisků korporací, celkem tak vzniká pět skupin. V rámci přímých daní v EU pak existuje i položka ostatní přímé daně, která však do analýzy zahrnuta není.

Jak bylo avizováno výše, veškeré analýzy budou vztaženy zejména ke dvěma obdobím a to období 1 (tj. 2006/2007) a období 2 (tj. 2008/2009). Vychází se z aritmetických průměrů mezi danými dvěma lety. Nejprve se na daně nahlíží jako na celek. Analýzy změn v rámci jednotlivých skupin daní následují.

Drtivá většina příjmů veřejných rozpočtů zemí EU (více než 90 %) pochází ze tří hlavních zdrojů – sociálního zabezpečení, přímých a nepřímých daní. Při zvažování vývoje příjmů z těchto tří kategorií musíme ještě jednou připomenout, že daňové příjmy z těchto kategorií jsou různě ovlivňovány hospodářským cyklem. To komplikuje výklad změn ve významu těchto daňových složek v průběhu doby. V tomto článku se však od vlivu cyklu abstrahuje vzhledem k rozsáhlosti a složitosti problematiky. Avšak okrajově je nutno říci, jak daně na cyklus reagují. Přitom je velmi těžké určit dlouhodobý trend ve vývoji průměrné struktury daňových příjmů (EC, 2012b).

V období 2006/7 měly v rámci EU dominantní postavení přímé daně. Součet osobní důchodové daně, daně z příjmu korporací a ostatních přímých daní celkem dosahuje zhruba 35 %. Druhou nejdůležitější skupinou pro daňové příjmy jsou daně nepřímé a v těsném závěsu za nimi nalezneme sociální zabezpečení. Jedná se o průměrný evropský daňový mix. Rozdíly mezi státy, jak už bylo zmíněno, jsou mnohdy značné.

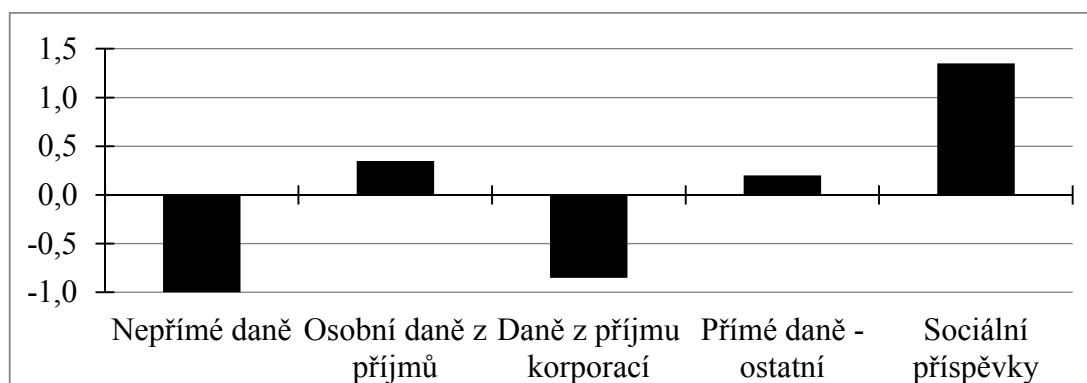
Obr. 2: Daňový mix Evropské unie, průměr Evropské unie – 27 v období 2006/2007

Zdroj dat: EC (2012), vlastní úprava, nevážený aritmetický průměr.

Pro porovnání průměrného daňového mixu EU před krizí (2006/2007) a v době krize (tedy 2008/2009) slouží následující Obr. 3, v němž změny, které se mezi oběma obdobími odehrály.

Obr. 3: Rozdíl v průměrném daňovém mixu zemí Evropské unie mezi obdobími 2006/2007 a 2008/2009

Zdroj dat: EC (2012), vlastní úprava, nevážené aritmetické průměry.

Pokles podílu nepřímých daní na celkových daňových příjmech mohl být způsoben několika faktory. Jednak krize způsobila, že lidé začali preventivně více spořit, a dále se mohlo jednat o uplatňovaná diskreční opatření členských států (která byla více méně ponechána na jejich uvážení). Podíl nepřímých daní se ale od roku 2010 opět pomalu zvyšuje.

Osobní důchodová daň v námi zkoumaném období mírně vzrostla, což není v souladu s dlouhodobým trendem. V letech 2009 a 2010 došlo ale k jejímu propadu. Situace u daně z příjmu korporací je odlišná. Mezi obdobími 1 a 2 došlo k poměrně výraznému poklesu. Nejvýraznější pokles byl mezi lety 2007 – 2008 a v roce 2009 došlo ještě k jeho prohloubení. Jednalo se zejména o důsledek krachu podniků.

Podíl jednotlivých daní na daňových příjmech je v souladu se změnami daňového zatížení u jednotlivých daní. ITR¹ práce rostla, vidíme, že i podíl na daňovém mixu skutečně v době prvotního úderu krize vzrostl (zejména sociální zabezpečení a osobní daně z příjmů). Růst podílu sociálních příspěvků byl také částečně způsoben tzv. „labour hoardingem“, což v překladu znamená hromadění práce. V praxi se jedná o nepropouštění nadbytečných pracovníků během recese, aby byla zajištěna kvalifikovaná pracovní síla po jejím skončení. Příspěvky na sociální zabezpečení v daňovém mixu rostly nejvíce.

Tyto změny v daňovém mixu nejsou výsledkem pouze samovolných změn v daňových systémech, ale samozřejmě také výsledkem přijímaných opatření a prováděných reforem.

Daňová opatření prováděná v zemích EU po úderu krize

Reformy a opatření, které byly prováděny v důsledku krize, nebyly samozřejmě většinou okamžité, ale vyžadovaly určitý časový odstup. Úpravy byly přijímány zejména od roku 2009 a situace pokračuje i v současnosti. Do reformních opatření řadíme hlavně opatření týkající se změny daňových sazeb a změny upravující základ daně.

Pokud vezmeme přímé daně jako celek, tato oblast byla více méně upravována v souladu s trendy daňových politik v rámci EU. V opatření sloužila zejména pro pokles daňového zatížení přímých daní. Tento vývoj se stal důležitý zejména v době recese, aby eliminoval negativní dopad vývoje trhu výrobků a služeb na podmínky na trhu práce. Pro podporu firem byla tendence snižovat daňové sazby pro zdanění příjmů korporací. Tento trend také může odrážet tlak ze strany daňové konkurence. Dochází tedy spíše k poklesu sazeb na mobilní daňové

¹ ITR je implicitní daňová sazba zjišťovaná Eurostatem k měření skutečného daňového zatížení jako průměrné zatížení ekonomických příjmů a aktivit. Je to podíl agregátních daňových výnosů a potenciální daňové báze (EC, 2012b).

základy tak, aby nedocházelo k jejich přesouvání zejména v rámci jednotného vnitřního trhu. Následkem je snaha zvyšovat daně nepřímé.

Saldo a kvalita veřejných financí se během krize zhoršily, a to v důsledku masivních fiskálních zásahů sloužících na podporu ekonomiky (fiskální stabilizační balíčky) ve spojení s automatickými stabilizátory. Po prvotním vzpamatování se z krize nastala v mnoha státech etapa konsolidace veřejných financí. Šance na úspěšnou konsolidaci veřejných financí se zvyšuje, pokud je především zaměřena na eliminaci neproduktivních výdajů a je mířena k posílení pobídek na investice. V praxi ale platí, že není možné udržet dlouhodoběji konsolidované veřejné finance bez úprav na straně příjmů. Je tedy potřebné vědět, které úpravy v rámci daňového systému povedou ke zvýšení těchto příjmů (nemusí se nutně jednat pouze o zvyšování sazeb). Při provádění změn v daňových systémech se ale musí dát pozor, aby nebyly negativně ovlivněny další oblasti ekonomiky – zejména růst hospodářství. Platí, že přesný vztah mezi daněmi a hospodářským růstem nemůžeme určit. Daně ovlivňují ekonomický růst většinou spíše negativně, částečnou kompenzací můžou ale být vládní výdaje (EC, 2010a).

Je nutné určit, jakým směrem se má ekonomický růst vyvíjet, jaké daně mají být zvýšené a jaká oblast podpořena – trh práce, domácí a zahraniční investice atp. Zvýšení příjmů z určitého typu daně potom může být buď přenášením daňové struktury, nebo pomocí zvláštních pobídek. Studie ukazují, že daně z příjmů jsou obvykle spojeny s nižším hospodářským růstem a naopak daně ze spotřeby a majetkové jsou pro hospodářský růst škodlivé nejméně. Daň z příjmu korporací je škodlivá nejvíce, protože negativně ovlivňuje produktivitu podniků a investice. Osobní důchodová daň snižuje čistou mzdu, což může negativně ovlivňovat nabídku na trhu práce, ale také úspory domácností. Naopak zdanění spotřeby je částečně uvaleno na kumulovaná aktiva a jedná se o nepružný daňový základ, což nijak zásadně růst neovlivňuje. Asi nejméně negativně působí daně z nemovitostí, které v zásadě ekonomický růst nijak neovlivní. Dále je DPH, které také negativně neovlivňuje růst hospodářství. Podle empirických výzkumů jsou tedy nejpříznivější daně z nemovitostí a DPH. Počáteční zvýšení těchto daní vyvolá mírný pokles, ale v horizontu 3-4 roky je účinek na HDP kladný. Zavedení změn je ale často velmi obtížný proces. Je také otázkou, zda se konkrétní daňový systém vyvíjí směrem stabilizace nebo spíše hospodářského růstu.

Státy se liší v míře spoléhání se na automatické stabilizátory nebo přijímání diskrečních opatření. Ty státy, které byly zasažené krizí nejvíce, měly tendence k přijetí největšího počtu opatření. Opatření, která jsou ve státech EU v oblasti daní prováděna, mají většinou společné to, že se snaží bránit a eliminovat daňové úniky. Dále existuje také snaha, aby systémy byly co nejjednodušší (ne jen kvůli dalšímu prostoru pro daňové úniky) a tak nepřinášely zbytečné náklady.

Úpravy v oblasti daní znázorňuje Tab. 1. Oblasti zdanění jsou rozděleny do pěti skupin a u každé z nich určujeme, zda došlo k poklesu či růstu daňové sazby či zda došlo k rozšíření nebo zúžení daňového základu. Celá tabulka se týká období roku 2009 a 2010, čili let, kdy předpokládáme nástup legislativních změn v důsledku krize² (v případě změn v zákonech jsou k dispozici novější data než u daňových výnosů, kde se statistiky zpožďují o cca 2 roky). Více znamének u jedné položky znamená, že v daných letech došlo k více změnám. Ve sloupci daňových základů se může jednat ještě o další opatření. Ve většině případů se nejedná o daňovou reformu, ale vhodnější je použití pojmu „přijetí daňových opatření“ (k pojmu daňová reforma a jeho vymezení viz např. Kubátová, 2010 nebo Vančurová – Láchová, 2012). Daňová reforma by měla vést k zásadním změnám v daňovém systému, nejedná se tedy pouze o změnu

² Ačkoliv daňová legislativa stěží může reagovat na projevy krize okamžitě z důvodu legislativního procesu, ve výnosech roku 2008 se krize již projevila (viz Obr. 1).

sazby či změnu v jednom konstrukčním prvku daně. Daňová reforma vyžaduje obvykle delší čas na přípravu a přijetí.

Tab. 1: Daňová opatření v letech 2009 a 2010 v zemích EU*

	příjem korporací		osobní příjem		sociální zabezpečení		DPH		spotřební daň	
	sazba	základ	sazba	základ	sazba	základ	sazba	základ	sazba	základ
Belgie		+ / –		–				– / –		
Bulharsko		+		– / –	– / –	+			+	–
Česká repub.	– / –				–	+	+			
Dánsko			–	+					+	+
Estonsko				+	+	+	+	+	+	
Finsko			–	– / –	+	– / –	+ / –	–	+	+
Francie			+ / –					–		
Irsko		+	+	+ / –			–		+ / +	
Itálie		+ / –		– / –					–	
Kypr		–			+			– / –		
Litva	+ / –	+ / –	–	+		+	+	–	+ / –	
Lotyšsko			+	+ / –		+	+	+	+ / +	+
Lucembursko	–			–						
Maďarsko	+ / –	+	– / –	+ / – / –	+ / – / –		+	–	+ / +	
Malta								–		
Německo		– / –	– / –	– / –				–		
Nizozemí		– / –		–				–		
Polsko		–		–					+ / –	
Portugalsko		–	+	+ / –					+	
Rakousko		– / –	–	–						
Rumunsko		– / –	–	– / –	+ / –			–	+	
Řecko	–	+	+ / +	+ / +			+		+ / +	+
Slovensko		–		– / –	+				–	
Slovinsko	– / –		+	– / –				–	+	
Španělsko		–		+ / –			+		+	
Švédsko	–	–			– / –					
V. Británie		–	+				–			

Zdroj dat: EC (2010b), vlastní úprava.

Vysvětlivka: * Opatření zvyšující sazbu nebo rozšiřující základ daně jsou označena jako +, snížení sazby nebo zúžení základu daně je označeno znaménkem –. Dvě nebo více znamének v jednom poli tabulky znamenají přijetí opatření v obou sledovaných letech nebo přijetí protichůdných opatření s nejasným výsledkem.

Změny v daních (viz Tab. 1) se uskutečnily v letech 2009 a 2010 ve větší či menší míře ve všech členských zemích, přičemž celkový trend je nejednoznačný, opatření byla ke snížení i k růstu daní a u různých daní.

Zvyšování sazby i přijímání dalších opatření vedoucích k rozšiřování daňového základu bylo zaznamenáno zejména u nepřímých daní, ale také u sociálního pojištění. Sociální pojištění je potom oblastí, kde bylo prováděných změn nejméně. Takřka ve všech státech EU docházelo k růstu sazby u spotřebních daní nebo sazba zůstala nezměněna. U ostatních oblastí je vývoj nejednoznačný a velmi záleží na politice každého státu.

Na daňovém mixu se podílí, jak již bylo uvedeno, vedle změny daňových zákonů (daňové politiky) řada dalších proměnných, zejména záleží na ekonomickém růstu a na chování poplatníků při změně daní. Například zvýšení sazby může být následováno růstem výnosů daně, stejně tak jako jejich poklesem, když poplatníci zareagují poklesem zdaněné aktivity nebo přesunem do šedé či zahraniční ekonomiky (vliv daní na chování poplatníků viz např. James – Nobes, 2006; Stiglitz, 1997; Bailey, 2004). K tomu např. Stiglitz (1997, s. 487) píše: „Pechmanova záslužná práce (Pechman, 1985, pozn. autora) nám přináší dvě hlavní poučení. Za prvé, skutečná zátěž daní se často zásadně liší od legislativních záměrů.“

Analýza změn daňové kvóty a jednotlivých typů daní v rámci daňových mixů

V této části práce je provedeno testování hypotéz o změně v průměrné daňové kvótě a průměrném daňovém mixu zemí EU v počátku krize (období 2008/2009 oproti 2006/2007). Průměry za země EU jsou počítány vždy jako nevážené, aby politiky menších zemí nebyly zastřeny vahou velkých států.

V analýze je využita metoda Studentova párového t -testu. Testujeme vždy nulovou hypotézu (H_0) o shodě středních hodnot údajů v obou sledovaných obdobích oproti alternativní jednostranné či oboustranné hypotéze (H_1) o rozdílu v hodnotě v obou obdobích, a to na hladině významnosti 5 %. Při výpočtech je využit software Microsoft Excel 2007, konkrétně funkce Dvouvýběrový párový t -test na střední hodnotu. Označení funkce jako dvouvýběrové v MS Excel 2007 ale není úplně přesné. Ve skutečnosti se jedná o test jednovýběrový a označení je přisuzováno špatnému překladu.

Daňová kvóta

Daňová kvóta v období krize v rámci stabilizační funkce veřejných financí má klesat (expanzivní vládní politika), jak již bylo popsáno výše.

Hypotézy:

- H_0 : Průměrná daňová kvóta se mezi obdobími před krizí a v počátku krize u zemí EU nezměnila, krize tedy neměla vliv.
 H_1 : Průměrná daňová kvóta se mezi obdobími před krizí a v počátku krize u zemí EU změnila, docházelo k jejímu snižování.

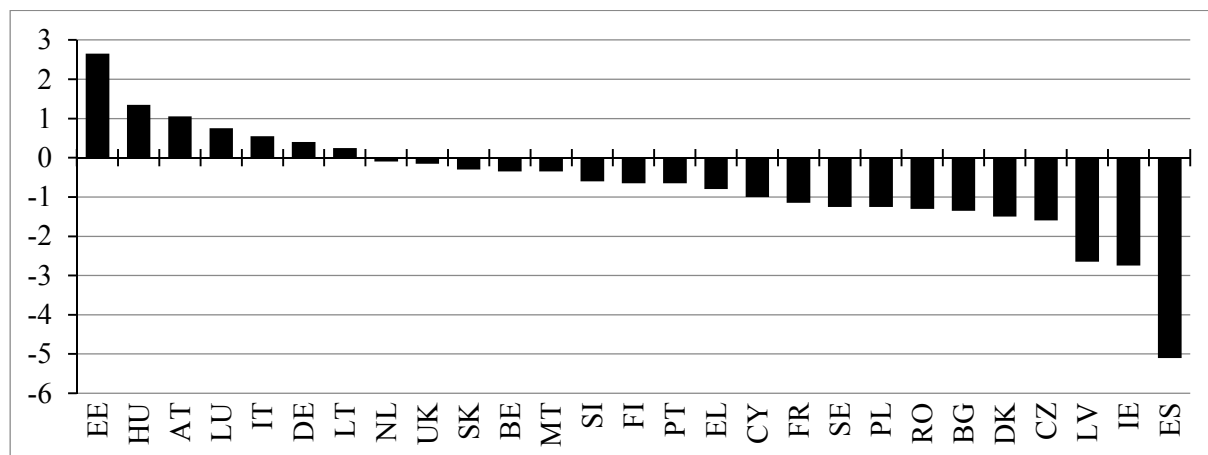
Tab. 2: T-test o průměrné daňové kvótě v období 2006/7 až 2008/9, EU-27

	Soubor 1	Soubor 2
Střední hodnota	36,86666667	36,20555556
Rozptyl	32,32403846	35,00429487
Pozorování	27	27
Pearsonova korelace	0,968885415	
Hyp. rozdíl středních hodnot	0	
Rozdíl	26	
t Stat	2,344663466	
$P(T \leq t) (1)$	0,013478023	
t krit (1)	1,705617901	

Zdroj dat: EC (2012b), vlastní výpočet MS Excel 2007, párový t -test, hladina významnosti 5 %.

Provedený test (viz Tab. 2) skutečně potvrdil pokles průměrné kvóty zemí EU, čili daně celkově působením mixu automatických a řízených stabilizátorů svou fiskální roli plnily. V sedmi EU (viz Obr. 4) však v krizi došlo naopak k růstu kvóty.

Obr. 4: Změna daňové kvóty 2006/7 až 2008/9, EU-27 (v procentních bodech)

Zdroj dat: EC (2012b).

Vysvětlivky: AT = Rakousko, BE = Belgie, BG = Bulharsko, CY = Kypr, CZ = Česká republika, DE = Německo, DK = Dánsko, EE = Estonsko, EL = Řecko, ES = Španělsko, FI = Finsko, FR = Francie, HU = Maďarsko, IE = Irsko, IT = Itálie, LT = Litva, LV = Lotyšsko, LU = Lucembursko, MT = Malta, NL = Holandsko, PL = Polsko, PT = Portugalsko, RO = Rumunsko, SI = Slovinsko, SE = Švédsko, SK = Slovensko, UK = Velká Británie.

V dalším textu se budeme zabývat vývojem struktury daňové kvóty podle hlavních druhů daní, jak bylo zmíněno výše.

Přímé daně

U harmonizace přímých daní v rámci EU je zřejmé, že tato oblast je oblastí, kde harmonizační proces stagnuje. Stagnace plyne zejména z odlišností účetních systémů jednotlivých členských zemí (některé země využívají tzv. daňového účetnictví, kdy se hospodářský výsledek neliší od základu daně, není případ ČR) a dále plyne z neochoty států, které proces považují za prohlubující se ztrátu své suverenity (to samozřejmě platí všeobecně).

Po roce 2000 docházelo v oblasti přímých daní k reformám. Státy prováděly snižování daňových sazeb a další změny v konstrukčních prvcích jako je zvyšování minimálních hranic osvobozených příjmů, zavádění zvláštních odpočtů atp. Změny prováděné v daňových systémech od roku 2000 až do roku 2008 jsou tedy poměrně rozmanité ve všech členských státech. Platí ale, že pokles daňového zatížení u přímých daní byl u nově přistupujících států rychlejší, než v ostatních státech. Obecně nižší podíl přímých daní na daňovém mixu u nových členských států je většinou vyvažován nepřímými daněmi nebo sociálním zabezpečením, popřípadě obojím. Velké rozdíly najdeme ale i mezi původními státy EU-15.

Přímé daně vykazují poměrně silný pro-cyklický charakter. Z toho bychom mohli usuzovat, že jejich poměr na celkovém daňovém příjmu během krize by se měl snížit (viz např. James a Nobes, 2006). Ve spojení s trendem daňové politiky by mělo být snížení ještě podpořeno.

Hypotézy:

H₀: Průměrná hodnota podílu přímých daní na celkových daňových příjmech se mezi obdobím před krizí a v počátku krize u zemí EU nezměnila, krize tedy neměla vliv.

H₁: Průměrná hodnota podílu přímých daní na celkových daňových příjmech se mezi obdobími před krizí a v počátku krize u zemí EU změnila, docházelo ke snižování podílu na celkových daňových příjmech.

Tab. 3: T-test o průměrném podílu přímých daní na daňovém mixu v období 2006/7 až 2008/9, EU-27

	Období 1	Období 2
Střední hodnota	32,2926	31,9981
Rozptyl	87,7432	89,1543
Pozorování	27	27
Hyp. rozdíl středních hodnot	0	
Rozdíl	26	
t Stat	0,86899	
P(T ≤ t) (1)	0,1964	
t krit (1)	1,70562	

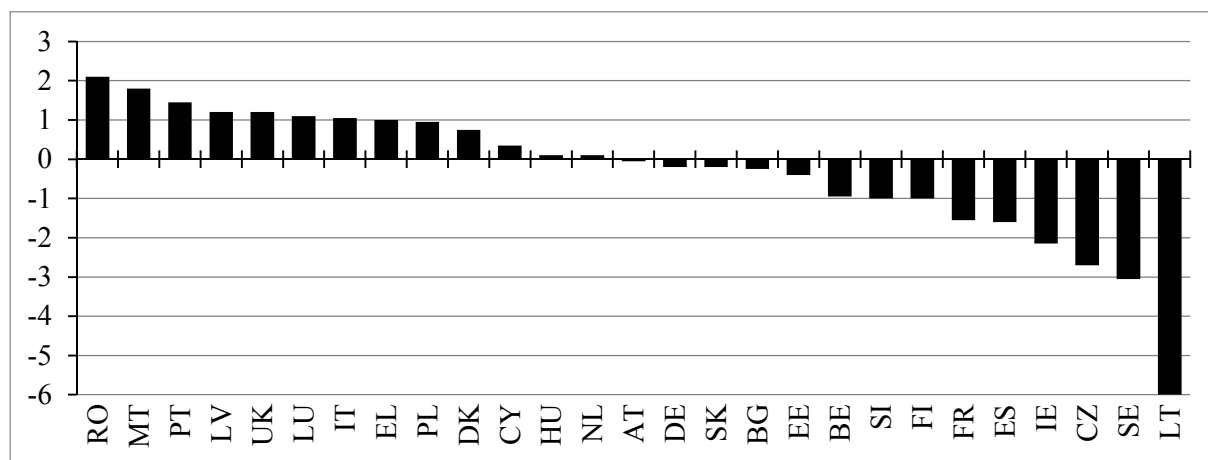
Zdroj dat: EC (2012b), vlastní výpočet MS Excel 2007, párový *t*-test, hladina významnosti 5 %.

Z výsledků testu (Tab. 3) plyne, že H₀ nezamítáme. Platí tedy, že finanční krize nezpůsobila statisticky významný pokles přímých daní v rámci EU-27.

Obr. 5 ukazuje, jaký je rozdíl podílu přímých daní na daňovém mixu u jednotlivých států ve zkoumaném období. Můžeme vidět, že u 13 států EU došlo k navýšení a naopak u 14 států došlo k poklesu. Mezi těmito státy je i Česká republika. I kdyby existoval nějaký vliv krize na skupinu přímých daní, což nám analýza nepotvrdila, znamenalo by to tedy, že v jednotlivých státech působila rozdílně.

Tento závěr platí pro celou skupinu přímých daní. Je možné, že krize působila na jednotlivé podskupiny, tedy na osobní důchodové daně, daně z příjmu korporací a ostatní daně a tyto změny se vzájemně vyrušily. Pro ověření jsou dále zkoumány změny ve dvou podskupinách – tedy osobní důchodové daně a daně z příjmu korporací, položka ostatní daně není významná.

Obr. 5: Změna podílů přímých daní na celkových daňových příjmech 2006/7 až 2008/9, EU-27 (v procentních bodech)

Zdroj dat: EC (2012b).

Vysvětlivky: AT = Rakousko, BE = Belgie, BG = Bulharsko, CY = Kypr, CZ = Česká republika, DE = Německo, DK = Dánsko, EE = Estonsko, EL = Řecko, ES = Španělsko, FI = Finsko, FR = Francie, HU = Maďarsko,

IE = Irsko, IT = Itálie, LT = Litva, LV = Lotyšsko, LU = Lucembursko, MT = Malta, NL = Holandsko, PL = Polsko, PT = Portugalsko, RO = Rumunsko, SI = Slovinsko, SE = Švédsko, SK = Slovensko, UK = Velká Británie.

Osobní důchodová daň

Systém osobní důchodové daně je v rámci EU rozmanitý a to jak z pohledu možnosti uplatňovat při výpočtu této daně sociální zázemí poplatníka, tak z hlediska počtu daňových pásem. Zohlednění sociálního zázemí je podporováno např. nezdanitelnými základy daně, odčitatelnými položkami od základu, slevami. Průměrný daňový mix zemí EU obsahoval před počátkem krize zhruba 21% podíl osobních důchodových daní, takže tvořil poměrně důležitou součást.

Hypotézy:

V tomto případě bude alternativní hypotéza definována pro oboustranný test, protože účinek krize není zcela jednoznačný.

H_0 : Průměrná hodnota podílu osobní důchodové daně na celkových daňových příjmech se mezi období před krizí a v počátcích krize u zemí EU nezměnila, krize tedy neměla vliv.

H_1 : Průměrná hodnota podílu osobní důchodové daně na celkových daňových příjmech se mezi období před krizí a v počátcích krize u zemí EU změnila.

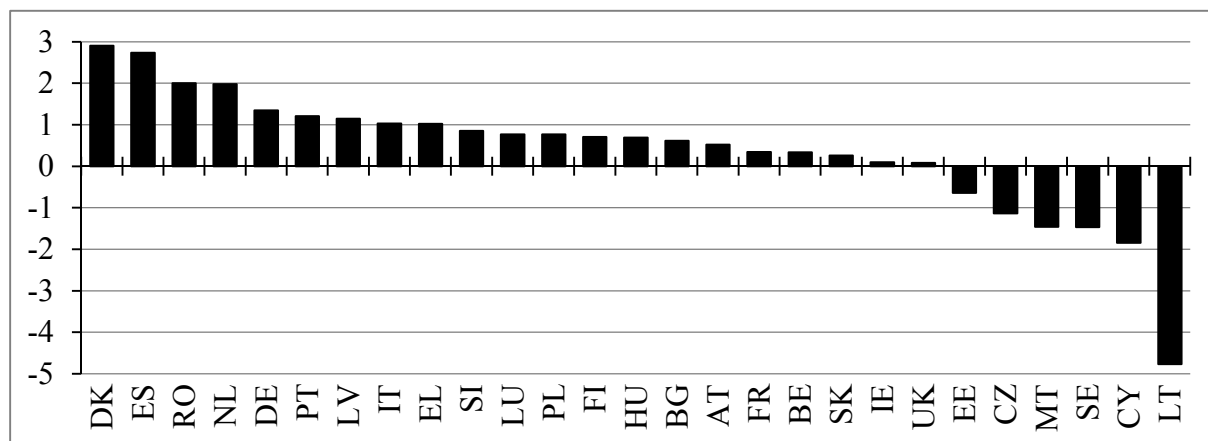
Tab. 4: T-test o průměrném podílu osobní důchodové daně na daňovém mixu v období 2006/7 až 2008/9, EU-27

	Období 1	Období 2
Střední hodnota	20,85	21,222222
Rozptyl	82,951538	88,460641
Pozorování	27	27
Hyp. rozdíl středních hodnot	0	
Rozdíl	26	
t Stat	-1,2626995	
P(T ≤ t) (1)	0,2179051	
t krit (1)	2,0555294	

Zdroj dat: EC (2012b), vlastní výpočet MS Excel 2007, párový *t*-test, hladina významnosti 5 %.

Z *t*-testu (viz Tab. 4) plyne, že změny, které krize mohla v podílu osobní důchodové daně na celkovém daňovém mixu zemí EU způsobit, jsou statisticky nevýznamné.

Na grafu (Obr. 6), který ukazuje rozdíly v podílu osobní důchodové daně na celkových daňových příjmech států EU, můžeme však vidět, že 21 států zaznamenalo růst této daně ve zkoumaném období a pouze 6 států pokles. Tato změna neodpovídá požadavkům společné daňové politiky EU, kdy by mělo docházet k odklonu od zdanění práce k nepřímým daním. Může to být způsobeno zejména potřebou naplnění veřejných rozpočtů a s tím i rostoucího daňového zatížení práce. Od roku 2009 totiž implicitní daňová sazba práce rostla, do této sazby počítáme ale i sociální pojištění, které v daném období v rámci EU vzrostlo více. Přes to však toto zvýšení přisuzujeme reformám a dalším opatřením přijímaným v důsledku krize. Celkový růst ale nebyl statisticky významný.

Obr. 6: Změna podílů osobní důchodové daně na celkových daňových příjmech 2006/7 až 2008/9, EU-27 (v procentních bodech)

Zdroj dat: EC (2012b), vlastní výpočet MS Excel 2007, párový *t*-test, hladina významnosti 5 %.

Vysvětlivky: AT = Rakousko, BE = Belgie, BG = Bulharsko, CY = Kypr, CZ = Česká republika, DE = Německo, DK = Dánsko, EE = Estonsko, EL = Řecko, ES = Španělsko, FI = Finsko, FR = Francie, HU = Maďarsko, IE = Irsko, IT = Itálie, LT = Litva, LV = Lotyšsko, LU = Lucembursko, MT = Malta, NL = Holandsko, PL = Polsko, PT = Portugalsko, RO = Rumunsko, SI = Slovinsko, SE = Švédsko, SK = Slovensko, UK = Velká Británie.

Daň z příjmu korporací

Daň z příjmu korporací je druhou důležitou podskupinou přímých daní. Názory na tuto daň se různí a mnohdy je považována zdroj dvojího zdanění dividend (viz např. Kubátová, 2010). Přes to ji obsahují všechny daňové systémy členských zemí EU. Daň z příjmu korporací je také dobrým konkurenčním nástrojem v rámci vnitřního trhu EU. Lze očekávat, že podíl této daně na daňovém mixu v rámci EU v důsledku krize v daném období klesne, a to jednak vlivem krachu podniků a jednak tím, že se hodně členských států snažilo tuto oblast nastavit tak, aby byly podniky co nejméně zatěžovány. Tím se podporují investice podniků a zvyšování jejich výstupu.

Hypotézy:

- H_0 : Průměrná hodnota podílu daně z příjmu korporací na celkových daňových příjmech se mezi období před krizí a v počátcích krize u zemí EU nezměnila, krize tedy neměla vliv.
- H_1 : Průměrná hodnota podílu daně z příjmu korporací na celkových daňových příjmech se mezi období před krizí a v počátcích krize u zemí EU v důsledku krize snížila.

Tab. 5: T-test o průměrném podílu daně z příjmu korporací na daňovém mixu v období 2006/7 až 2008/9, EU-27

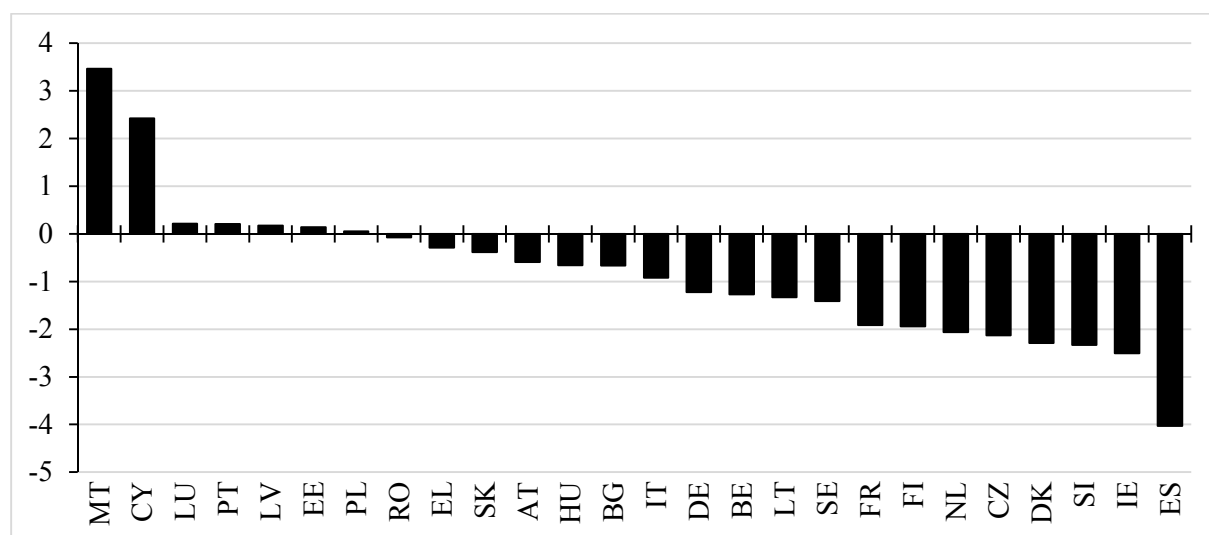
	Období 1	Období 2
Střední hodnota	9,511111	8,6518519
Rozptyl	8,667949	14,295093
Pozorování	27	27
Hyp. rozdíl středních hodnot	0	
Rozdíl	26	
<i>t</i> Stat	3,050591	
$P(T \leq t)$ (1)	0,002602	
<i>t</i> krit (1)	1,705618	

Zdroj dat: EC (2012b), vlastní výpočet MS Excel 2007, párový *t*-test, hladina významnosti 5 %.

V tomto případě (viz Tab. 5) nulovou hypotézu zamítáme a konstatujeme, že v období krize poklesl podíl daní korporací na daňovém mixu.

Pokles podílu této daně na celkovém daňovém mixu zaznamenalo 19 států (viz Obr. 7), ve zbylých 8 státech podíl daně rostl, ale pouze u dvou z nich (Malta a Kypr) šlo o výraznější vzestup a lze předpokládat, že zde došlo k přesunu daňových základů do těchto dvou zemí s příznivým zdaněním příjmů korporací.

Obr. 7: Změna podílů daně z příjmu korporací na celkových daňových příjmech 2006/7 až 2008/9, EU-27 (v procentních bodech)

Zdroj dat: EC (2012b), vlastní výpočet MS Excel 2007, párový *t*-test, hladina významnosti 5 %.

Vysvětlivky: AT = Rakousko, BE = Belgie, BG = Bulharsko, CY = Kypr, CZ = Česká republika, DE = Německo, DK = Dánsko, EE = Estonsko, EL = Řecko, ES = Španělsko, FI = Finsko, FR = Francie, HU = Maďarsko, IE = Irsko, IT = Itálie, LT = Litva, LV = Lotyšsko, LU = Lucembursko, MT = Malta, NL = Holandsko, PL = Polsko, PT = Portugalsko, RO = Rumunsko, SI = Slovinsko, SE = Švédsko, SK = Slovensko, UK = Velká Británie.

Nepřímé daně

Oblast daní nepřímých je oblastí, kde harmonizační proces probíhá poměrně intenzivně. Harmonizace nepřímých daní je totiž nezbytná pro správné fungování společného trhu založenému na volném pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu. Tyto daně jsou daně *in rem* a neberou ohledy na sociální situaci poplatníka tak jako např. osobní důchodové daně a uvalují se nepřímo na prodeje nebo obraty výrobců, kteří je prostřednictvím svých cen ale přenášejí na koncové spotřebitele.

Nepřímé daně představují poměrně stabilní zdroj příjmů. Dlouhodobý trend je v průměru rostoucí, ale mezi zkoumanými obdobími došlo k poklesu, a to jak u DPH, tak u spotřebních daní. Tento pokles byl způsoben zejména poklesem disponibilních příjmů domácností a tím i snížením spotřeby.

Hypotézy:

- H₀: Průměrná hodnota podílu nepřímých daní na celkových daňových příjmech se mezi obdobími před krizí a v počátcích krize u zemí EU nezměnila, krize tedy neměla vliv.
- H₁: Průměrná hodnota podílu nepřímých daní na celkových daňových příjmech se mezi obdobími před krizí a v počátcích krize u zemí EU snížila vlivem krize.

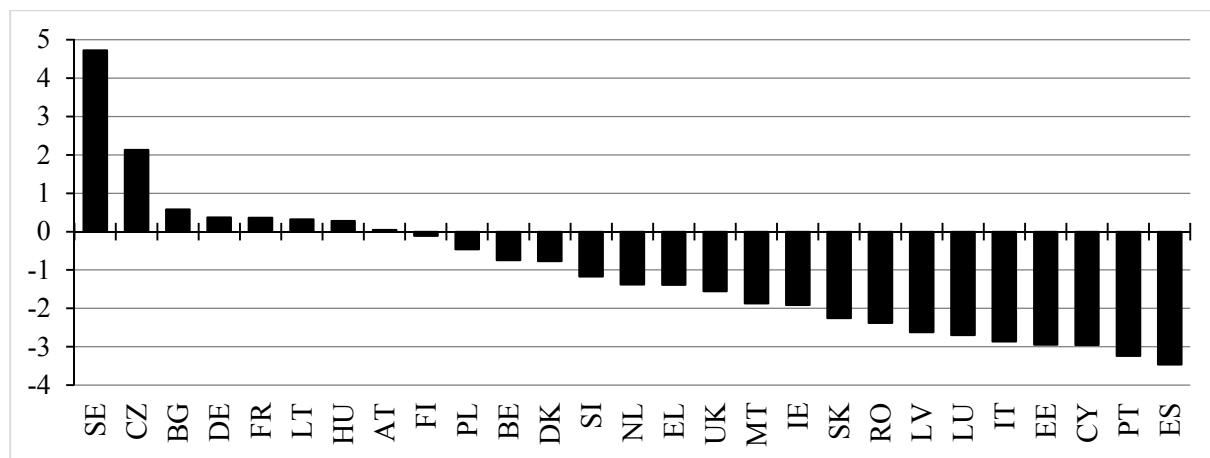
Tab. 6: T-test o průměrném podílu nepřímých daní na daňovém mixu v období 2006/7 až 2008/9, EU-27

	Období 1	Období 2
Střední hodnota	38,598148	37,587037
Rozptyl	35,159323	31,781268
Pozorování	27	27
Hyp. rozdíl středních hodnot	0	
Rozdíl	26	
t Stat	2,8668596	
P(T ≤ t) (1)	0,0040554	
t krit (1)	1,7056179	

Zdroj dat: EC (2012b), vlastní výpočet MS Excel 2007, párový *t*-test, hladina významnosti 5 %

Z provedeného *t*-testu (Tab. 6) vyplývá, že můžeme zamítnout hypotézu H_0 . Můžeme tedy tvrdit, že změna v poměru nepřímých daní je statisticky významná a lze předpokládat, že finanční krize způsobila pokles nepřímých daní na celkovém zdanění.

Také zjišťujeme (viz Obr. 8), že ačkoliv se státy snaží přesouvat stále více břemene daní na nepřímé daně, pouze 8 států Evropské unie zaznamenalo růst podílu nepřímých daní na celkových daňových příjmech ve zkoumaném období.

Obr. 8: Změna podílů nepřímých daní na celkových daňových příjmech 2006/7 až 2008/9, EU-27 (v procentních bodech)

Zdroj dat: EC (2012b).

Vysvětlivky: AT = Rakousko, BE = Belgie, BG = Bulharsko, CY = Kypr, CZ = Česká republika, DE = Německo, DK = Dánsko, EE = Estonsko, EL = Řecko, ES = Španělsko, FI = Finsko, FR = Francie, HU = Maďarsko, IE = Irsko, IT = Itálie, LT = Litva, LV = Lotyšsko, LU = Lucembursko, MT = Malta, NL = Holandsko, PL = Polsko, PT = Portugalsko, RO = Rumunsko, SI = Slovinsko, SE = Švédsko, SK = Slovensko, UK = Velká Británie.

Rovněž v ČR v období krize roste podíl DPH. V ČR v počátku krize převažovalo mínění, že je lepší zvýšit nepřímé daně (zejména zvyšování sazby DPH), než zvyšovat daňové zatížení u daní přímých. Nepřímé daně nejsou tolik citelné a nemají takový vliv na ekonomický růst.

Sociální zabezpečení

Sociální zabezpečení musí být v rámci EU harmonizováno zejména z důvodu mobility pracovní síly. Je žádoucí, aby mezi státy fungoval systém, kdy v rámci vnitřního trhu nedochází ke dvojímu zdanění. To znamená, že každý subjekt, podléhající této dani, by měl být účasten

identickým daňovým základem pouze v rámci jednoho státu. Této situace je dosaženo pomocí bilaterálních smluv, které jsou mezi státy uzavírány.

I přes snahu většiny členských států snižovat zdanění práce podíl sociálního zabezpečení v rámci EU v krizovém období rostl, a to poměrně citelně. Ve skutečnosti podíl na celkových daňových příjmech v průměru EU od roku 2002 klesal, zlom byl až v roce 2008. Zvýšení vyplývalo nejen z tzv. „labour hoarding“, (2012), ale také ze snahy po udržitelných veřejných rozpočtech.

Hypotézy:

- H₀: Průměrná hodnota podílu sociálního zabezpečení na celkových daňových příjmech se mezi obdobím před krizí a v počátcích krize u zemí EU nezměnila, krize tedy neměla vliv.
- H₁: Průměrná hodnota podílu sociálního zabezpečení na celkových daňových příjmech se mezi obdobím před krizí a v počátcích krize u zemí EU zvýšil.

Tab. 7: T-test o průměrném podílu sociálního zabezpečení na daňovém mixu v období 2006/7 až 2008/9, EU-27

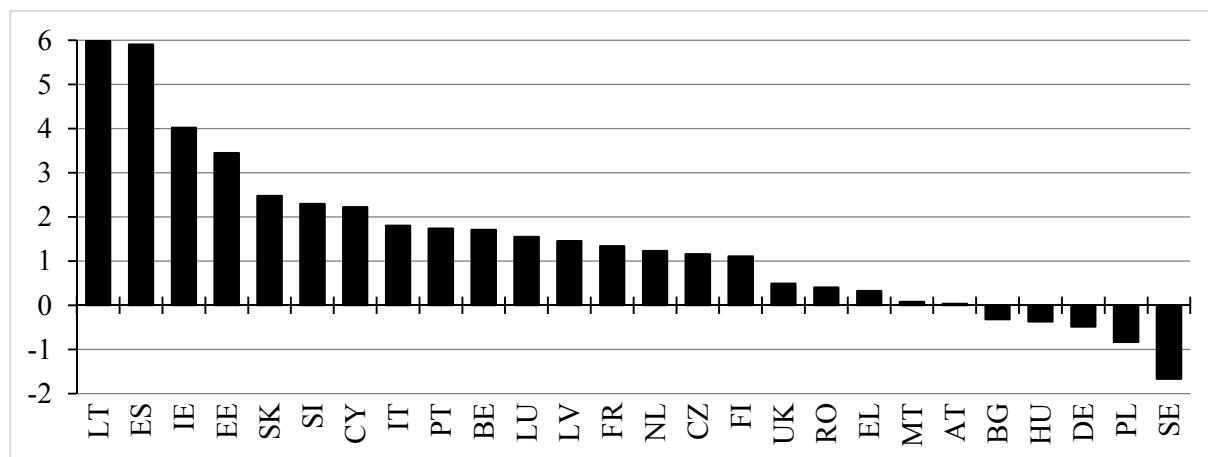
	Období 1	Období 2
Střední hodnota	29,222222	30,588889
Rozptyl	82,890833	88,662949
Pozorování	27	27
Hyp. rozdíl středních hodnot	0	
Rozdíl	26	
t Stat	-3,7747661	
P(T ≤ t) (1)	0,0004194	
t krit (1)	1,7056179	

Zdroj dat: EC (2012b), vlastní výpočet MS Excel 2007, párový t-test, hladina významnosti 5 %.

Podle Tab. 7 zamítáme H₀ a konstatujeme, že růst podílu příspěvků na sociální zabezpečení v daňovém mixu je statisticky významný. Zde se vliv krize projevil patrně nejvýrazněji. Situace je dána také tím, že řešíme podíl na celkových příjmech. Příjmy z některých daní klesaly a podíl sociálního zabezpečení tedy rostl. Tento výsledek odporuje představám o působení automatických fiskálních stabilizátorů (viz např. James a Nobes, 2006), podle nichž mají velký stabilizační účinek především progresivní důchodové daně a systémy sociálního zabezpečení (v době krize placené příspěvky klesají a vyplácené dávky rostou). Opět se zdá, že do automatického stabilizačního procesu daňových systémů zasahují vlády svými tzv. protikrizovými opatřeními.

Popisné statistiky zahrnuté v Obr. 9 ukazují, jak pouze v pěti členských státech došlo k poklesu podílu sociálního pojištění na daňovém mixu. Sociální pojištění zaznamenalo největší změnu v podílu na daňových mixech v počátcích krize. A i z dalšího vývoje po roce 2009 je patrné, že tento poměr nadále klesá (Zdroj dat: EC, 2012b.)

Obr. 9: Změna podílů sociálního zabezpečení na celkových daňových příjmech 2006/7 až 2008/9, EU-27 (v procentních bodech)

Zdroj dat: EC (2012b)

Vysvětlivky: AT = Rakousko, BE = Belgie, BG = Bulharsko, CY = Kypr, CZ = Česká republika, DE = Německo, DK = Dánsko, EE = Estonsko, EL = Řecko, ES = Španělsko, FI = Finsko, FR = Francie, HU = Maďarsko, IE = Irsko, IT = Itálie, LT = Litva, LV = Lotyšsko, LU = Lucembursko, MT = Malta, NL = Holandsko, PL = Polsko, PT = Portugalsko, RO = Rumunsko, SI = Slovinsko, SE = Švédsko, SK = Slovensko, UK = Velká Británie.

Závěr

Daňové kvóty a jejich mixy v rámci Evropské unie se od sebe velmi liší. Průměrná daňová kvóta dosahovala v letech 2006/7 necelých 37 % s variačním rozpětím 20% bodů. Po úderu krize se v letech 2008/9 dostavil její statisticky významný pokles. Přesto však u několika zemí kvóta rostla a daně proto neprokázaly stabilizační účinek.

Průměrný daňový mix členských států se v letech 2006/2007 skládal z 39 % nepřímých daní, 32 % přímých daní a 29 % sociálního pojištění. Pokud tento daňový mix porovnáme se situací po vzniku krize, tedy s průměrným daňovým mixem v letech 2008/2009 zjistíme, že k největší a statisticky významné změně došlo v oblasti sociálního zabezpečení, kde se podíl na celkových příjmech zvýšil více jak o 1% bod. Naopak pokles ve výši zhruba 1% bodu byl zaznamenán u daní nepřímých, a je také statisticky významný. U daní přímých došlo také k poklesu, avšak ten celkově není statisticky významný. V rámci přímých daní došlo totiž k částečné eliminaci a vzájemnému vyrušení mezi jednotlivými daněmi, takže ačkoliv u daně z příjmu korporací se potvrdil statisticky významný pokles podílu na daňovém mixu, u osobní důchodové daně je statisticky nevýznamný růst.

Pokles podílu nepřímých daní mohl být způsoben hlavně klesající spotřebou ze strany domácností. V době ekonomické recese, která nastala, poklesl i disponibilní příjem domácností a poptávka po produktech a službách také klesala. Jelikož je skupina nepřímých daní skupinou, která je považována pro hospodářský růst nejméně negativní, její podíl na daňových mixech opět roste od roku 2009. Nepřímé daně patří do oblasti, kde je v rámci DPH i spotřebních daní přijímán největší počet opatření, který se týká zejména zvyšování sazeb. Od roku 2008 získávají navíc na popularitě opět ekologické daně. Jedná se o důsledek implementace těchto daní v nových členských státech, ale také zároveň o potřebu zabezpečit příjmovou stranu státního rozpočtu bez zbytečného zpomalení ekonomického růstu.

Pokles podílu daní korporací byl způsoben zejména výpadkem příjmů v důsledku snížené produkce a tím nižších zisků podniků, či jejich krachu. Snižující se podíl byl s určitým menším časovým zpožděním také důsledkem opatření, která byla v rámci této daně hojně přijímána a měla sloužit k podpoře a ochraně podniků. Jednalo se zejména o eliminaci rozsahu daňových

základů, některé státy snižovaly i sazbu daně. Daň z příjmu korporací je daní, kde se v rámci Evropské unie postupovalo v daném období celkem jednotně, většina států zaznamenala opravdu razantní pokles podílu.

U osobní důchodové daně byla zaznamenána opatření týkající se zejména snížení rozsahu základu daně a rozšiřování daňových úlev, která měla vést hlavně k podpoře národních hospodářství.

Přes zjištěné trendy ve vývoji v průměrném daňovém mixu je potřeba zdůraznit, že reakce států byly různé a např. u České republiky pozorujeme, že vývoj byl v mnohém odlišný. Nicméně na základě provedených analýz lze tvrdit, že **krize měla vliv na daňové výnosy členských států Evropské unie**. Krize se dotkla takřka všech složek daňového mixu, některých dříve a některých později. Krize poukázala na problémy s veřejnými financemi v mnoha zemích, které přijímají daňová opatření a daňové reformy. Lze očekávat, že daňové zatížení u všech daní bude nadále vyšší, aby bylo zabráněno vysokým deficitům státních rozpočtů. Daňová opatření posledních let jsou hodně zaměřená na eliminaci daňových úniků, ve kterých vidí mnoho států nezanedbatelný zdroj příjmů. To nemění nic na tom, že zvyšování daňové zátěže v době recese je poměrně spornou otázkou a názory na toto téma se liší.

Literatura:

- [1] Bailey, S. J. (2004): *Veřejný sektor: teorie, politika a praxe*. Praha, Eurolex Bohemia, 2004.
- [2] Darby, J. – Melitz, J. (2008): *Social Spending and Automatic Stabilizers in the OECD*. Economic Policy, 2008, roč. 23, č. 56, s. 715-756.
- [3] Debrun, X. – Kapoor, R. (2010): *Fiscal Policy and Macroeconomic Stability: New Evidence and Policy Implications*. Revista de Economía y Estadística, 2010, roč. 48, č. 2, s. 69-101.
- [4] EC (2010a): *Monitoring Tax Revenues and Tax Reforms in EU Member States 2010: Tax Policy after The Crisis*. [online], Brussels, European Commission, European Economy, 2010, roč. 32, č. 6, [cit. 15. 9. 2012],
<http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2010/ee6_en.htm>
- [5] EC (2010b): *Taxation Trends in the European Union: Data for the EU Member States, Iceland and Norway*. [online], Brussels, European Commission, c2010, [cit. 20. 11. 2012],
<http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2010/2010_full_text_en.pdf>.
- [6] EC (2011): *Tax Reforms in EU Member States 2011: Tax Policy Challenges for Economic Growth and Fiscal Sustainability*. [online], Brussels, European Commission, European Economy, 2011, roč. 33, č. 5, [cit.: 11. 10. 2012],
<http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2011/pdf/ee-2011-5_en.pdf>.
- [7] EC (2012a): *Tax Reforms in EU Member States 2011: Tax Policy Challenges for Economic Growth and Fiscal sustainability. 2012 Report*. [online]. Brussels, European Commission, Taxation Papers Working paper č. 34, c2012, [cit.: 2. 10. 2012],
<http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_papers/taxation_paper_34_en.pdf>.
- [8] EC (2012b): *Taxation Trends in the European Union. 2012 Edition*. [online], Brussels, European Commission, c2012, [cit.: 2. 6. 2012],
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DU-12-001/EN/KS-DU-12-001-EN.PDF>.

- [9] Eurostat (2012): *Statistics Database*. [online], Luxembourg, Statistics Database, c2012, [cit. 14. 11. 2012],
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database>.
- [10] James, S. – Nobes, C. (2006): *The Economics of Taxation: Principles, Policy and Practice*. Harlow, Prentice Hall / Financial Times, 2006.
- [11] Kubátová, K. (2010): *Daňová teorie a politika*. Praha, Wolters Kluwer, 2010.
- [12] Pechman, J. A. (1985): *Who Paid the Taxes, 1966–85?* Washington D. C., Brookings Institution, 1985.
- [13] Stiglitz, J. B. (1997): *Ekonomie veřejného sektoru*. Praha, Grada, 1997.
- [14] Vančurová, A. – Láchová, L. (2012): *Daňový systém ČR 2012*. Praha, VOX, 2012.

Změny daňových mixů zemí Evropské unie v důsledku krize

Květa Kubátová – Aneta Borůvková

ABSTRAKT

Cílem článku je ověřit, zda se v období krize 2008/2009 oproti předkrizovému období 2006/2007 statisticky významně změnily průměrné podíly hlavních skupin daní v zemích EU, a zda vývoj v daňových mixech odpovídal záměrům daňové politiky.

Bylo zjištěno, že ke statisticky významnému růstu došlo u celkové daňové kvóty, u příspěvků na sociální zabezpečení byla zaznamenána statisticky významná změna, statisticky významný pokles byl zaznamenán u daní nepřímých. U daní přímých došlo také k poklesu, avšak ten celkově není statisticky významný. V rámci přímých daní došlo totiž k částečné eliminaci a vzájemnému vyrušení mezi jednotlivými daněmi, takže ačkoliv u daně z příjmu korporací se potvrdil statisticky významný pokles podílu na daňovém mixu, u osobní důchodové daně je statisticky nevýznamný růst. Změny v průměrném daňovém mixu zemí EU nejsou vždy v souladu s očekáváním ve smyslu makroekonomických stabilizačních účinků daní.

Klíčová slova: Daňový mix; Ekonomická krize; Daně v Evropské unii.

Changes in Tax Mixes of European Union Countries in Crisis

ABSTRACT

This aim of the article is to verify whether the crisis period 2008/2009 compared to the pre-crisis period of 2006/2007 significantly changed the average proportions of the main groups of taxes in EU countries, and whether development in tax mixes meet objectives of tax policy. It was found that a statistically significant increase occurred in the area of tax quota, significant change in the social security contributions, and significant decrease was observed in indirect taxation. The proportion of direct taxes also fell, but the decreasing is not statistically significant. The share of corporate tax revenues declined significantly, while personal income tax were unchanged. Changes in the average tax mix of EU countries are not always in line with expectations in terms of macroeconomic stabilization effects of taxes.

Key words: Tax mix; Economic crisis; Taxes in European Union.

JEL classification: E62.